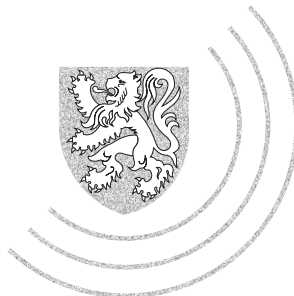

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

5 juni 2002

ONTWERP VAN DECREET

**houdende tweede aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2002**

VERSLAG

**namens de Verenigde Commissies voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid,
en Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme
uitgebracht door de heer Dirk Holemans
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting**

Samenstelling van de commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De Schepper, de heren André Moreau, Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

de heren Lucien Suykens, André Van Nieuwkerke ;

de heer Ludo Sannen ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys, Cis Schepens ;

de heren Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Roland Van Gothem ;

mevrouw Hilde Claes, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Kris Van Dijck.

Samenstelling van de commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme :

Voorzitter : de heer André-Emiel Bogaert.

Vaste leden :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Jan Laurys, Eddy Schuermans, Paul Van Malderen ;

de heren Frans De Cock, Jacques Laverge, Didier Ramoudt, Guy Sols ;

de heren Mathieu Boutsen, Roland Van Gothem, Jan Penris ;

de heren Jacky Maes, Robert Voorhamme ;

mevrouw Veerle Declercq ;

de heer André-Emiel Bogaert.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, de heer Jef Van Looy ;

de heren Peter Gysbrechts, Koen Helsen, André Moreau, Jul Van Aperen ;

de heren Jean Geraerts, Miel Verrijken, Frans Wymeersch ;

mevrouw Anne-Marie Baeke, de heer Leo Peeters ;

de heer Jos Stassen ;

de heer Jan Loones.

Zie :

18-A (2001-2002)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

19-C (2001-2002)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet + Errata, + Bijlagen + Errata

– Nrs. 2 tot 5 : Amendementen

– Nr. 6-A : Verslag namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Stedelijk Beleid

– Nr. 6-B : Verslag namens de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand

– Nr. 6-C : Verslag namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

– Nr. 6-D : Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport

– Nr. 6-E : Verslag namens de Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken

– Nr. 6-F : Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening

– Nr. 6-G : Verslag namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

– Nr. 6-H : Verslag namens de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie

– Nr. 6-I : Verslag namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen

– Nr. 6-J : Verslag namens de Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme

Zie ook :

17 (2001-2002)

– Nr. 1-A : Algemene toelichting

– Nr. 1-B : Meerjarenbegroting

– Nr. 1-C : Toelichting per programma

20-B (2001-2002)

– Nr. 1 : Verslag van het Rekenhof + Erratum

DAMES EN HEREN,

De Verenigde Commissies voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid, en voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme hebben op 23 mei 2002 het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2002 besproken.

De bespreking had betrekking op de programma's 71.1, 71.2, 71.3 en 71.4 en op de begroting van de instellingen van openbaar nut Vlaams Instituut voor de bevordering van Wetenschappelijk en Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT) en op de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO).

Vermits dit tot de bevoegdheid van zowel de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, als van mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, behoorde, gaf het Uitgebreid Bureau toestemming om dit in de verenigde commissies te behandelen.

I. Toelichting door mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming

Voor wetenschapsbeleid is de begrotingscontrole vooral een technisch nazicht. Er worden geen nieuwe acties opgestart, met uitzonderingen van de initiatieven via het FFEU.

De Vlaamse ambtenaren-cao heeft niet alleen een effect op de universiteiten, maar ook op een aantal financieringskanalen voor wetenschappelijk onderzoek zoals het BOF en het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO). Voor beide fondsen zijn bijkomende middelen voorzien voor de kosten die voortvloeien uit deze cao.

Het wetenschapsbeleid werd de voorbije jaren gekenmerkt door de volledige of gedeeltelijke afbouw van diverse kleinere financieringskanalen, gekoppeld aan een heroriëntering binnen het wetenschapsbeleid van de vrijgekomen middelen. Voorbeelden hiervan zijn de internationale wetenschappelijke samenwerking of het programma beleidsgericht onderzoek. In de globale 'opkuis' is het noodzakelijk de nodige betalingskredieten te voorzien voor de afwerking van de lopende onderzoeksprojecten. Onder meer door de complexiteit

van deze contracten en de problemen bij de administratieve opvolging ervan, kunnen de betalingskredieten die hier jaarlijks voor nodig zijn, moeilijk worden geraamd. De meest recente schattingen wijzen op een verhoging van de ordonnanceringskredieten om aan de diverse betalingsverplichtingen te voldoen. Compensaties werden gevonden in andere programma's waarvoor het vermoedelijke betalingsritme lager uitvalt, zoals het BOF-fonds of het fonds Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten (GBOU).

Vier belangrijke dossiers zullen in de loop van het jaar nog worden afgewerkt :

1. Bij het afsluiten van een nieuwe beheersovereenkomst met het FWO-Vlaanderen zal onder meer worden uitgegaan van de resultaten van de uitgevoerde doorlichting. De nodige instructies zijn gegeven om de conceptovereenkomst voor te bereiden. Ten laatste tegen 30 september moet er een nieuwe beheersovereenkomst zijn.
2. De aanpassing van het BOF-besluit, zoals aangekondigd in de beleidsbrief Wetenschapsbeleid en Technologisch Innovatiebeleid. De belangrijkste aanpassing is de herziening van de verdeelsleutel die wordt gebruikt voor de verdeling van de overheidsbijdragen voor bijzondere onderzoeksfondsen tussen de Vlaamse universiteiten. In de nieuwe verdeelsleutel wordt een groter gewicht gegeven aan de wetenschappelijke performantie en de internationale zichtbaarheid van het onderzoek. Hiervoor worden indicatoren gebruikt die gebaseerd zijn op het aantal publicaties die zijn verschenen in internationale wetenschappelijke tijdschriften, citaties waarin naar de publicaties verwezen wordt, en het aantal uitgereikte doctorstitels. Leidraad voor de verdeelsleutel is het advies van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). De nieuwe verdeelsleutel zal progressief worden ingevoerd in 2003-2006 en zal ook gebruikt worden in het nieuwe financieringsmodel voor hogescholen en universiteiten dat vanaf 2007 in werking treedt, zoals voorzien in het BaMa-decreet.
3. Met de promotoren van de twaalf door de regering erkende steunpunten zijn beheersovereenkomsten afgesloten en elk van deze steunpunten is bezig het daarin vastgelegd werkprogramma uit te voeren. Om de opstart en het eerste werkingsjaar onder optimale omstandigheden te laten verlopen, zal voor de steunpunten de regeling inzake de besteding van de beschikbaar gestelde middelen worden versoepeld.

4. Een plan naar de toekomst voor de middelen voor wetenschapsbeleid.

In 2001 en 2002 werden belangrijke financiële inspanningen geleverd voor wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie. Een financiële inspanning blijft nodig in de toekomst, maar meer middelen alleen zijn geen oplossing. Men moet de middelen ook optimaal aanwenden om het Vlaams O&O-systeem op een evenwichtige manier te ontwikkelen en de resultaten gebruiken om meer welvaart te scheppen en de grote maatschappelijke uitdagingen te helpen oplossen. Hiervoor is een coherent meerjarenplan nodig, zonder dat dit aanleiding geeft tot een vermenigvuldiging van het aantal financieringskanalen en de oprichting van een plejade aan nieuwe, kleine programma's. De financieringsmechanismen bestaan, maar moeten optimaal worden aangewend.

Voor wat betreft de meerjarenplanning hoger onderwijs betreft, worden volgende punten structureel aangepakt :

1. Een beter evenwicht tussen de basisfinanciering van de universiteiten en het met publieke middelen gefinancierde contractonderzoek. Met het nieuwe financieringssysteem is er een eerste belangrijke stap gezet om aan het bestaande onevenwicht te verhelpen. Meer onderzoek aan de universiteiten kan maar efficiënt gebeuren als er meer professoren komen om dit onderzoek te begeleiden. De evolutie van de structurele financiering moet gelijke tred houden met het contractonderzoek.
2. Een nieuw academisch personeelsbeleid. Er komt een generatiewissel op het ogenblik dat door de groei van de onderzoeksfinanciering het bestaand academisch kader substantieel moet worden uitgebreid. Daarenboven moet men pas afgestudeerden motiveren om in het onderzoek te stappen en zich verder te vormen door te leren zelfstandig onderzoek te verrichten.
3. De universitaire infrastructuur moet verbeterd worden. Veel onderzoeksgroepen kampen vandaag nog steeds met een chronisch plaatsgebrek. Er is nood aan meer en modernere gebouwen die aan alle milieu- en veiligheidsnormen voldoen. Onderzoekers moeten over de meest performante uitrusting kunnen beschikken ; het volstaat in veel disciplines niet meer om briljant te zijn om internationaal competitief te worden

of te blijven. Ook hier zijn meer middelen noodzakelijk.

4. Een sterkere inschakeling van de hogescholen in het Vlaams O&O-gebeuren met de associaties die worden opgericht in het kader van het BaMa-decreet. Het is aan de hogescholen en universiteiten om dit in te vullen. De verdere uitbouw van een volwaardig financieringskanaal voor basisonderzoek zal dit proces ondersteunen. De resultaten van ons universitair onderzoek moeten beter gevaloriseerd worden dan tot nu het geval is. In de vorige legislatuur werden hiervoor belangrijke inspanningen verricht. Uit contacten met rectoren blijkt dat universiteiten zich bewust zijn van hun nieuwe maatschappelijke opdracht. Zowel de overheid als de universiteiten en hogescholen moeten hiervoor nog meer inspanningen leveren.
5. De universiteiten en hogescholen moeten een belangrijke rol spelen in de zich ontwikkelende Europese onderzoeksruimte. Ook dit is niet alleen een kwestie van geld, maar ook van een regelgeving die niet alleen bij ons, maar in de meeste Europese landen onvoldoende is aangepast.
6. Een slagkrachtige administratie is onmisbaar om het O&O-systeem van op afstand te besturen. Tegelijk moeten de universiteiten over een nog grotere autonomie beschikken om hun eigen beleid zelf uit te stippelen. Dit moet echter gekoppeld worden aan een ex post-verantwoording van de ter beschikking gestelde middelen. Ook moet men verder de weg opgaan van performantiegedreven financiering, zonder hier mee het verrichten van erg risicovol onderzoek te ontmoedigen. Hierin ligt de echte opdracht van de moderne administratie Wetenschapsbeleid, dit samen met de inhoudelijke vertegenwoordiging van internationale gremia. Immers, supranationale instanties zullen in de loop van de volgende jaren ook op het vlak van het wetenschapsbeleid een steeds grotere rol spelen en moeten spelen.

II. Toelichting door de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening

In de pers werd recent veel aandacht geschonken aan een nota om de budgetten voor wetenschaps-

beleid structureel te doen stijgen. Nochtans stegen de budgetten ook al tijdens de begroting voor 2002.

De structurele stijging bedraagt 50 miljoen euro :

- 18.722.000 euro voor de universitaire werkings-toelage ;
- 4.958.000 euro voor de BOF ;
- 2.975.000 euro voor de steunpunten beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek ;
- 6.623.000 euro voor het programma GBOU ;
- 2.395.000 euro voor onderzoek op initiatief van bedrijven ;
- 6.197.000 euro voor basisonderzoek op initiatief van bedrijven.

Tevens werd een bedrag van 37,184 miljoen euro gereserveerd uit het Fonds voor Financiering van Eenmalige Uitgaven (FFEU) voor de eenmalige financiering voor de uitbouw van IMEC.

Naar aanleiding van een nieuwe beheersovereenkomst werd het IMEC gescreend. Het resultaat was uitermate positief. IMEC is geen Vlaams kennisinstituut meer, maar is uitgegroeid tot het Europees kennisinstituut bij uitstek voor de sector micro-electronica. Door overeenkomsten af te sluiten met gelijkaardige kenniscentra in Tokio en Singapore kan IMEC uitgroeien tot een wereldspeler op dit terrein.

Een overeenkomst tussen de Vlaamse regering, de regering van de Duitse deelstaat Saksen, IMEC en Infineon Technologies AG stipuleert onder meer dat IMEC zich toelegt op het onderzoek naar 300mm-wafers, waarvan Infineon de productie op zich neemt. Het gaat om een onderzoekscapaciteit van op termijn 350 miljoen euro. Hiervoor wordt op de site van IMEC een nieuwe cleanroom gebouwd. De FFEU-financiering is daarvoor bedoeld.

De stijging van het budget voor wetenschapsbeleid is dus als volgt samengesteld :

- 50 miljoen euro structurele stijging ;
- 37 miljoen euro via het FFEU ;
- 7,3 miljoen euro voor landbouwkundig onderzoek ;

- 2 miljoen euro extra voor het landbouwkundig onderzoek, als gevolg van de verdere regionalisering van de landbouwbevoegdheden na het Lambermontakkoord.

Met het VIB werd, na een evaluatie, op 1 maart 2002 een nieuwe beheersovereenkomst afgesloten voor de periode 2002-2006. De budgettaire meerkost bedraagt 1,783 miljoen euro, de werkelijke stijging bedraagt 2,7 miljoen euro door de verschuiving van de kredieten. In de nieuwe overeenkomst staan vier elementen centraal :

- 1,5 miljoen euro extra per jaar voor de onderzoeksportefeuille. Het onderzoeksbudget van de verschillende VIB-departementen verschuift drastisch als resultaat van de doorlichting.
- 0,5 miljoen euro per jaar extra voor technologietransfer, vooral voor industriële toepassingen. De bedoeling is om vooral de Vlaamse industriële biotechnologiecluster te versterken.
- Heroriëntatie van de maatschappelijke opdracht van het VIB, waarbij het VIB niet zozeer het maatschappelijk debat moet aansturen, maar eraan moet deelnemen vanwege de mogelijkheid voor het VIB om objectiveerbare elementen in het debat te brengen.
- 1,9 miljoen euro per jaar voor de versterking van de samenwerking tussen het VIB en de universiteiten, een minpunt volgens de audit. De universiteiten dragen een deel van de kosten voor het VIB, dat als instituut extra muros functioneert. Vandaar dat de steun hiervoor aan de universiteiten met 50 procent stijgt.

Het Rekenhof had een opmerking over de tweede begrotingsaanpassing over het budget van het IWT. In feite gaat het om een omzettingfout in de tabellen. De uitgaven bedragen niet 171.818.000 euro, maar 151.818.000 euro. Het gaat om een aanpassing van de ordonnanceringskredieten aan de beleidskredieten.

Het besluit over het generisch basisonderzoek (GBO) zal nog voor het zomerreces op de agenda van de regering komen. Het is de bedoeling een nieuw platform te creëren dat nieuwe technologieën in elkaar integreert. Zo is Vlaanderen sterk op het vlak van micro-electronica, maar ook van life sciences. Steeds vaker ontstaat er een integratie van deze disciplines (biomotoren bijvoorbeeld). Het nieuwe programma GBO moet dergelijke initiatieven ontwikkelen. Dit moet niet beperkt blijven tot de universiteiten, maar kan ook uitgebreid

worden tot bedrijven. In overleg met de rectoren werd overeengekomen om het GBO te gebruiken voor een voorafname voor de personeelskosten.

Onderzoek naar duurzame ontwikkeling wordt op twee manieren gestimuleerd. Ten eerste via een voorrangregeling voor onderzoeksprojecten naar duurzame ontwikkeling in het HOBU-fonds en het GBOU. Ten tweede via het IWT, waar een surplus van 10 procent op de IWT-financiering wordt gegeven voor onderzoek naar :

- grondstoffenbesparing ;
- energiebesparing ;
- verlaging van emissies van milieubelastende stoffen ;
- reductie van afval en milieuhinder ;
- vernieuwbare grondstoffen en energiebronnen ;
- recyclage van grondstoffen ;
- verhoging van de levensduur van processen en producten.

Er is dus bewust gekozen om geen extra financieringskanaal voor onderzoek naar duurzame ontwikkeling uit te bouwen, maar om deze financiering in de bestaande kanalen te integreren.

In het verleden waren vijf kanalen voor technologisch onderzoek en innovatie door KMO's tot stand gekomen. Deze financieringskanalen worden nu samengevoegd en ondergebracht in één project bij het IWT, met telkens een 'antenne' in elke provincie. Er zijn reeds 257 aanvragen ontvangen, waarvan inmiddels 120 projecten goedgekeurd zijn voor een steunbedrag van 6 miljoen euro. Het succes hiervan blijkt uit het feit dat in 2000 maar 88 projectaanvragen werden ingediend.

Het Innovatiedecreet is volop in uitvoering. Eerst werd het financieringsbesluit goedgekeurd en dan het VIS-besluit (Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden). Van de 16 clusters die meedongen zijn er 12 opgenomen in een nieuw, regulier financieringskanaal, dat de vroegere clusterfinanciering vervangt. De Inspectie van Financiën had hier vroeger steeds kritiek op vanwege de niet-reguliere financiering. Dit is nu rechtgezet. Flanders' Drive werd niet opgenomen, omdat deze cluster een eigen financiering meekreeg.

III. Algemene bespreking

III.1. Standpunt van de heer Dirk Holemans

Het is een goede zaak dat het debat over de begrotingsaanpassing voor Wetenschapsbeleid in verenigde commissies kan plaatsvinden. Een debat over een begrotingsaanpassing moet niet alleen over de financiële, maar ook over de maatschappelijke gevolgen van de aanpassing gaan.

1. Universiteiten pleiten vaak voor *meer autonomie* in naam van de academische vrijheid, maar worden tegelijk gefinancierd door overheidsmiddelen. Dat betekent dat universiteiten hun maatschappelijke verantwoordelijkheid moeten opnemen.

Tegenover meer geld en meer autonomie voor de universiteiten staat de nood aan *nieuwe structuren en een nieuw personeelsbeleid*. Het personeelsbeleid van de universiteiten moet flexibeler worden en meer gericht zijn op tijdelijke statuten en op uitwisseling met andere instellingen. Tenslotte moet ook gewaakt worden over de onafhankelijkheid van onderzoekers. Men mag niet belanden in toestanden zoals in de VS, waar elke wetenschapper daarnaast ook nog directeur is van een bedrijf dat alle interessante ontdekkingen, die met overheids-geld tot stand gekomen zijn, patenteert.

Minister Vanderpoorten antwoordt dat ze de opmerkingen van de heer Holemans over de maatschappelijke opdracht van de universiteiten volledig kan bijtreden. De universiteiten verschillen hierover overigens niet van mening met de bevoegde ministers. De overstap naar een flexibeler personeelsbeleid kan voor sommigen een taboe-onderwerp zijn, maar zij wil de discussie niet uit de weg gaan. Het decreet over de vorming van associaties in het hoger onderwijs is een uitgelezen kans om dit onderwerp aan te snijden. Discussies over personeelsbeleid gaan altijd over mensen, en precies daarom verlopen ze zelden gemakkelijk.

Hetzelfde geldt voor de vraag naar meer autonomie. De overheid moet steeds een evenwicht zoeken tussen aan de ene kant het verlenen van een ruime autonomie aan universiteiten en aan de andere kant het uittekenen van strakke kaders.

De zoektocht naar voldoende geschikte mensen voor wetenschappelijk onderzoek bewijst dat men niet alle problemen in het onderwijs kan oplossen met meer financiële middelen of met decretale bepalingen. De overheid stimuleert interesse bij jongeren in wetenschappen en wiskunde, onder meer door via de eindtermen wetenschappen en wiskun-

de interessanter en concreter te maken, zodat de link met het wetenschappelijk onderzoek ook duidelijker wordt. Uiteindelijk zijn het de jongeren zelf die bepalen welke keuze ze maken.

Er moet ook gewezen worden op de talrijke vrouwelijke wetenschappers die de ambitie hebben om onderzoek te verrichten aan een universiteit, maar daar vaak niet in slagen of na een tijdje afhaken, omwille van allerlei mechanismen die niet steeds even duidelijk te verklaren zijn.

De heer Holemans repliceert dat men de doorstroming van vrouwelijke wetenschappers aan de universiteiten kan stimuleren door de universiteiten binnen een redelijke termijn bepaalde doelstellingen op te leggen, gekoppeld aan sancties indien deze niet gehaald worden. Hiervan bestaan voorbeelden in het buitenland. De overheid moet doortastender durven optreden tegen de universiteiten. De autonomie van de universiteiten mag niet betekenen dat de overheid geld pompt in de universiteiten zonder dat ze in ruil hiervoor enige eisen zou kunnen stellen.

De minister antwoordt dat ze in elk geval eerst de universiteiten hun eigen verantwoordelijkheid wil laten opnemen. Indien dit niet lukt, moet hierover overleg worden gepleegd. Ze neemt zich voor om dit thema aan te snijden tijdens het overleg met de VLIR en de VLHORA. Met deze instellingen is hierover al vaak van gedachten gewisseld, maar nu is het tijd om duidelijke standpunten naar voren te brengen.

2. Er wordt veel geld gespendeerd aan onderzoek om wetenschappelijke kennis om te zetten in economisch nuttige toepassingen, maar er is te weinig doorstroming van wetenschappelijke kennis naar de maatschappij. Een project om een *wetenschaps-winkel* op te richten aan de universiteiten werd uiteindelijk niet gerealiseerd, ondanks een goede evaluatie. Hoe komt dit ?

Minister Van Mechelen antwoordt dat hij in dergelijke dossiers steeds het advies van de experts volgt, ongeacht zijn persoonlijke appreciatie. Het project wetenschapswinkel is zeker waardevol. Aan de universiteiten is gevraagd hierrond een interuniversitair initiatief te nemen, dat via ad hoc-financiering zou worden ondersteund. Dit project is lopende.

3. Er wordt meer geld uitgetrokken voor het technologiebeleid, maar meer geld staat niet garant voor een meer efficiënte aanwending ervan.

Het IWT richt zich nu – terecht – meer tot KMO's, maar heeft nog te weinig oog voor *maatschappelijke uitdagingen*. De goedkeuring van het Kyoto-protocol stelt de industriële sectoren in ons land voor zware uitdagingen, maar blijkbaar vinden zij het niet nodig om bij het IWT aan te kloppen om hierop een antwoord te vinden. Er komen bijvoorbeeld relatief weinig aanvragen van energie-intensieve sectoren, hoewel wetenschappers het erover eens zijn dat men op middellange termijn moet streven naar een drastische besparing van energie en grondstoffen. Het onderzoek hiernaar moet nu starten.

4. *Duurzame ontwikkeling* neemt een belangrijke plaats in in het regeerakkoord en in het IWT. Er is in elk geval nog veel werk aan de winkel om de doelstellingen qua eco-efficiëntie uit het regeerakkoord te halen. Het IWT blijkt niet over criteria te beschikken om te definiëren wat duurzaam is en wat niet. Zijn er criteria en meetinstrumenten ontwikkeld ? Houdt men enkel rekening met ecologische, of ook met sociaal-economische duurzaamheid ? Is er al een status quaestionis opgemaakt, zodat men de geboekte vooruitgang kan meten ? Is er een benchmarking uitgevoerd ? Krijgt innovatie-ondersteuning enkel een groter budget of ook een andere verdeling van de middelen ? Is er ook een uitsluitingscriterium voor projecten die expliciet niet duurzaam zijn ?

Minister Van Mechelen antwoordt dat de Vlaamse regering in een eerste fase vooral aandacht wil hebben voor de ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling. Het IWT heeft de opdracht gekregen om de volgende twee jaar een grondige studie door te voeren naar de mogelijkheid om 'duurzame ontwikkeling' te verruimen tot de bredere betekenis van dit begrip.

De O&O-projecten van bedrijven worden sinds 1997 systematisch opgevolgd met betrekking tot hun score op dit criterium. Het IWT hanteert als criterium '(...) indien de bijdrage tot duurzame ontwikkeling bij valorisatie op het vlak van milieu, arbeidsomstandigheden, veiligheid, gezondheid of de overige doelstellingen van Agenda 21 de hoofd-doelstelling uitmaakt van het IWT-project. Bij aantoonbare en vermijdbare negatieve effecten op het vlak van duurzame ontwikkeling krijgt het project een min.'

Er is een ruime bevraging geweest van binnen- en buitenlandse experts en groeperingen, waaruit men kon besluiten dat er binnen de huidige context vandaag geen pasklare definitie is van 'duurzame ontwikkeling'. In elk geval kan dit niet verengd

worden tot de louter ecologische dimensie. Ook economische, sociale en ethische aspecten (billijke welvaartsverdeling) spelen een rol.

Innovatieondersteuning betaamt enerzijds uit projecten die voor 100 procent worden gesteund, zoals het HOBU-fonds of het GBOU. In dit geval geldt een voorrangregeling voor projecten die getuigen van een bijzondere aandacht voor duurzame ontwikkeling. Voor bedrijfsprojecten wordt wel een ruimer budget uitgetrokken op basis van een nota die goedgekeurd is door de Vlaamse regering. Voor 2003 zal dit een budgettaire meerkost van 3 procent met zich meebrengen.

5. De *nieuwe beheersovereenkomst met het VIB* bevat een aantal positieve evoluties, zoals de grotere aandacht voor de opleiding van onderzoekers als evaluatiecriterium. Het knelpunt blijft echter de sensibiliserende rol van het VIB. Het VIB is betrokken partij bij de ontwikkeling van de biotechnologie en is dus slecht geplaatst om het maatschappelijk debat hierover te sturen. Hierdoor komt de scepsis die er in de maatschappij, maar ook in de wetenschappelijke wereld zelf heerst over biotechnologie onvoldoende aan bod.

Ter illustratie van de huidige aanpak is er de tentoonstelling 'Eet es genetisch', georganiseerd door het VIB zelf en onlangs voor een langere periode verlengd. Het feit dat het VIB zelf deze tentoonstelling organiseert, leidt enkel tot eenzijdige en weinig kritische informatie over biotechnologie. Ook de SERV en het auditrapport van Arthur D. Little hebben hierop kritiek geuit, maar hieraan wordt blijkbaar voorbijgegaan. Het was veel logischer geweest om deze opdracht toe te vertrouwen aan het VIWTA, dat in opdracht van het Vlaams Parlement gesticht is en de taak heeft de publieke opinie en de beleidsmakers op een correcte manier te informeren.

Minister Van Mechelen antwoordt dat genetische manipulatie nog geen vierde inneemt van de budgetten die het VIB besteedt. Bovendien evolueert het onderzoek naar plantengenetica meer en meer naar onderzoek naar structuren die ook van toepassing zijn in de life sciences. Men mag biotechnologie niet verenigen tot genetische manipulatie. Een te achterdochtige houding van de overheid zou het onderzoek naar biotechnologie in Vlaanderen ernstig kunnen afremmen, terwijl in onze buurlanden hieraan zeer grote budgetten worden besteed.

In de nieuwe beheersovereenkomst staat dat 'het VIB zal deelnemen aan de brede maatschappelijke discussie over de wetenschappelijke en technologi-

sche aspecten van de biotechnologie door het actief voeren van een objectieve wetenschapscommunicatie met specifieke aandacht voor publiekscommunicatie, regelgeving en risico-inschatting.' Men kan eidneloos discussieëren of de tentoonstelling 'Eet es genetisch' aan dit criterium voldoet. De tentoonstelling is verlengd op vraag van een hogeschool. De minister wenst het VIWTA te laten onderzoeken of deze tentoonstelling al dan niet objectief is. Zo nee, dan zal hij het VIB vragen deze niet meer op stellen.

De heer Holemans meent dat het VIB zich vooral moet concentreren op informatieverstrekking rond de wetenschappelijke en technologische stand van zaken inzake biotechnologie. Het VIWTA is de aangewezen partner om de maatschappelijke discussie te voeren.

III.2. Standpunt van de heer Gilbert Van Baelen

1. De *kwaliteitsbewaking van wetenschappelijk onderzoek* aan de universiteiten blijft moeilijk. Het is ook moeilijk om kwalitatief hoogstaand personeel naar de universiteiten aan te trekken of daar op te leiden. De criteria om te kunnen doctoreren zijn de voorbije jaren drastisch verlaagd, waardoor een primus niet meer gemotiveerd is om te doctoreren. Wordt hierover overleg gepleegd met de universiteiten ?

2. Overweegt de regering om over te gaan tot een *outputfinanciering* van de universiteiten op basis van een aantal kwalitatieve criteria die in een resultaatsverbintenis zijn opgenomen ?

Minister Vanderpoorten antwoordt dat dit nu al deels het geval is. Voor het toekennen van BOF-financiering wordt immers rekening gehouden met het aantal publicaties en citaties.

De heer Holemans merkt op dat het moeilijk is om kwalitatieve criteria voor wetenschappelijk onderzoek op te stellen, maar hij wenst in elk geval een 'publish or perish'-systeem te vermijden. Het aantal keren dat een publicatie wordt geciteerd, is niet altijd recht evenredig met de kwaliteit ervan.

3. Voor O&O wordt dit jaar bijkomend 100 miljoen euro uitgetrokken, waarvan 38 miljoen euro een eenmalige financiering is van het IMEC. In totaal haalt Vlaanderen dus de 60 miljoen euro die nodig is om op dit beleidsdomein gelijke tred te houden met de andere Europese landen. Wat wordt de toe-

komstige maatstaf voor de Vlaamse regering : 60 of 100 miljoen euro ?

Minister Van Mechelen antwoordt dat het niet enkel gaat om meer middelen ; het komt er ook op aan om deze middelen zo efficiënt mogelijk te beheren. Dat was ook de reden van de tijdelijke standstill in de evolutie van de beleidskredieten voor wetenschapsbeleid in 2000. Het Innovatiedecreet van 18 mei 1999 werd intussen opgevuld met de nodige uitvoeringsbesluiten. Dit kost wat tijd, omdat de behandeling van een uitvoeringsbesluit door de Europese Commissie al snel een jaar vergt. De 3 percent-norm is nu de nieuwe uitdaging.

4. De versterking van het generisch basisonderzoek valt enkel maar toe te juichen, maar met de rector van de universiteiten is afgesproken dat hierin ook een deel personeelskosten mogen worden opgenomen. Het is onduidelijk wat er gaat gebeuren met het personeel dat in functie van een bepaald GBO-project wordt aangeworven wanneer dit project wordt stopgezet. Zal dit op termijn het personeelsprobleem niet verzwaren ?

Minister Van Mechelen antwoordt dat men naast de BOF-mandaten aan de universiteiten ook een soort mandaten zou moeten creëren voor technologisch onderzoek met industriële toepassingen. Dit soort onderzoek is aan de Vlaamse universiteiten met 27 tot 60 percent gestegen, waardoor de financiering van de universiteiten, zowel via de reguliere financiering als via het BOF, zwaar onder druk komt te staan. Het zou dus passend zijn om dit onderzoek extra te financieren, zonder dat de financieringsstromen naar de universiteiten aan transparantie inboeten. De initiële nota GBO ging uit van een 100 percent projectmatige financiering. Er wordt naar een oplossing gezocht voor dit specifiek soort mandaten, die als een kweekvijver kunnen dienen voor vorsers die ofwel doorstromen naar het reguliere academische kader, ofwel doorstromen naar de industrie en naar het onderzoek binnen de bedrijven. Hiervoor zal men een fonds oprichten van 57 miljoen euro. Het fonds heeft eveneens de bedoeling om de 'nucleus' van gekwalificeerd personeel aan de universiteiten te behouden en te laten doorstromen. Dit is belangrijk met het oog op de nakende generatiewissel aan de universiteiten.

Volgens de heer Van Baelen is het debat over de instroom van overheidsmiddelen en de output ervan verre van afgerond. De output kan erin bestaan dat er middelen terugvloeien naar de overheid, zij het als herinvestering in de universiteit zelf, maar de middelen kunnen even goed via pa-

tenten en spin-offs wegvloeien van de overheid. Dat risico wordt nog groter wanneer de overheid aan de universiteiten extra middelen geeft voor industrieel onderzoek. De input van de overheid wordt totaal niet gekoppeld aan een zekere output.

III.3. Standpunt van de heer André Moreau

De heer Moreau onderschrijft het pleidooi van de heer Holemans voor meer en objectievere informatie rond wetenschappelijke ontwikkelingen en het pleidooi van de heer Van Baelen voor meer kwaliteitscontrole bij het universitair onderzoek.

120 van de 257 aanvragen van KMO's bij het IWT zijn reeds goedgekeurd. Kleinere KMO's doen meer en meer aan onderzoek. Weerspiegelt dit zich ook in de aanvragen bij het IWT ?

Minister Van Mechelen preciseert de cijfers. In 2000 werden 88 aanvragen door KMO's ingediend bij een van de vijf financieringsprogramma's voor toegepast onderzoek door KMO's. 67 aanvragen werden gehonoreerd voor een budget van 3,6 miljoen euro. De vijf programma's werden herleid tot een programma met een vereenvoudigde administratieve afhandeling. In 2001 werden 257 aanvragen ingediend, waarvan er 120 werden goedgekeurd voor een totaal steunbedrag van 6 miljoen euro. 39 projecten werden afgekeurd en 44 zijn nog in behandeling. 45 projecten voldeden niet aan de voorwaarden, maar worden nu herschreven, vaak met hulp van IWT-adviseurs. Het gaat om allerlei soorten KMO's, ongeacht de grootte. Via een aanbesteding wordt er in elke provincie een 'antenne' opgericht van het IWT, specifiek voor KMO's. Dit kan de provinciale GOM zijn, of de Kamers van Koophandel.

IV. Artikelsgewijze bespreking en stemming

Decreetsbepalingen

Artikel 11, § 4

Over dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd.

Artikel 11 wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 3.

Begrotingstabel – afdeling I

Programma 71.1 – Algemeen wetenschapsbeleid

Programma 71.2 – Wetenschapsbeleid academisch onderzoek

Programma 71.3 – Wetenschapsbeleid economische finaliteit

Programma 71.4 – Strategisch en beleidsgericht onderzoek

Over deze programma's worden geen opmerkingen geformuleerd.

De programma's 71.1, 71.2, 71.3 en 71.4 worden aangenomen met 13 stemmen tegen 3.

Stemming over het geheel

Het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2002 wordt, voor wat de bepalingen betreft die zijn toegewezen aan de Verenigde Commissies voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid en Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme aangenomen met 13 stemmen tegen 3.

De verslaggever,

De waarnemend voorzitter,

Dirk
HOLEMANS

André
VAN NIEUWKERKE
